

GAZETA LWOWSKA.

We Srode

N^{ro}. 29.

10. Marca 1824.

Wiadomości krajowe.

Ze Stanisławowa d. 3. Marca. — Z okoliczności narodzin N. Pans, Urzędnicy i Obywatele Cyrkułu Stanisławowskiego złożyli 475 ZR. 20 hr. Mon. Konw. dla domu wychowawców C. K. pułku piechoty Hrabiego l'Espine, które natychmiast tam, dokąd przeznaczone były oddane zostały.

— Z Wiednia d. 2. Marca. —

Podczas trzydziestego drugiego losowania, dawnego procentowego długu Stanu, które w skutku najwyższego Patentu z d. 21. Marca 1818, na d. 1. b. m. przedsięwzięte było, wy osiągnięto Rząd Nro. 90. — Rząd ten obejmuje obligacye bankowe 5 procentowe, od Nru. 79085 aż włącznie do Nru. 80604 w ilości kapitałnej, a w ilości prowizyjnej podług stopy zniżonej 15568 ZR. 57 hr. Pojedyncze liczby tego rzędu, osobnym apisem ogłoszone zostaną.

Wiadomości zagraniczne.

Brazylia i Portugalia.

Podług doniesień z Brazylji wszystko w Rio-de-Janeiro było spokojne, tylko pomiędzy mieszkańcami prowincyi Bahji i Fernambuko panowało wielkie zniechęcenie.

Wielka Brytania i Irlandya.

Dalszy ciąg Mowy, mianey przez P. Canninga na posiedzeniu Izby Niższej d. 3go Lutego podczas obradowania nad dziękczynnym adresem na mowę Królewską:

»Chociaż we względzie stanowiska w powszechności, które Angliia zajmuje w Europie i w świecie — mówię w Europie i w świecie, conie jest czczym dodatkiem — stanowiska, które zajmujemy w Europie i w Ameryce — w starym i nowym świecie, nie wypadami powtarzać pochwał dawanych obficie Rządowi przez czcigodnego Mowcę wspierającego adres, i jednakże z drugiey strony spowiedowany iestem zbić twierdzenie P. Brougham, iż Angliia straciwszy dawne swoje wysokie stanowisko, stała się Mocarstwem drugiego rzędu. Powiadam, że Angliia i w dzisiejszym swo-

iem położeniu potrafiłaby jeszcze bronić słusznych praw swoich, że potęga iey równie iak dawniey szanowana iest od innych Mocarstw, iak dawniey poszukiwana iey przyjaźń i iey przyzwolenie. Co z tem, to zupełnie zgadzam się z P. Broughamem, że co się tycze równowagi w Europie, Angliia nie zajmuje więcey takiego stanowiska, iak w dawnych czasach, na które odwoła się czcigodny Mowo. Lecz twierdzenie to w tem tylko ma swoię zasadę, iż Europa podzielona iest teraz między bardzo przeważające Mocarstwa, więcey iak niegdys posiadające wpływu, i że my w naszych z niemi stosunkach, nie mamy władzy z tego względu uważaney, iak niegdys. Zarzucają nam, że cierpiemy wewnętrzne nadużycia Państw despotycznych, iak iey P. Brougham nazywa, i nieutrzymujemy więcey równowagi władzy. Jeżeli P. Brougham zwrócić zechce wzrok swój na Rządy Króla Wilhelma, albo Królowey Anny, na które się odwoływał, przekona się, że my zawierając wtedy związki z Cesarzem Niemiec, albo z iakim innym Xiążęciem, mało zważaliśmy na nadużycia zdarzające się może w krajach naszych Sprzymierzeńców. My powinniśmy żyć w takim świecie, iaki iest i stosować się do takich żywiołów, które go składają. Nie możemy innego świata ukształcić »z jedneyże doskonałey massy.« Chcąc żyć tylko w przyjaźni z Państwami mającemi wolną konstytucyją, liczbę naszych Sprzymierzeńców musielibymy bardzo ograniczyć. Cofniemy tylko dziesięć lat upłynionych i zapytamy się samych siebie, czyli bez pomocy Despotów bylibymy byli w stanie obalić ow kolos Despotyzmu, przed którym Rzeczypospolite i Despotci uginali się, a przed którego przemagającą potęgą scinała się krew w żyłach przyiaciół Anglii.«

»Szczególny Mowca i uczoney prawnik (P. Brougham) rozszerzył się cokolwiek nad pewnemi kryminalnemi sprawami zdarzonymi w Austryjskich Włoszech. Chociaż nie znam wielu przywiedzionych przez niego wypadków, nie mogę jednak wątpić, że uwagi iego ściągają się do procesów Medyolańskich. Być może, iż oskarżenia były bezzasadne, spiski zmyślone,

wyroki nie słuszne; ale nie wiem jak dalece szczegóły, o których P. Brougham wspominał są ugruntowane. Daymyto, że wszystko, co twierdził było prawdą; czyliż dla tego mamy urywać związki z tak wielkiem, dla Austrii Mocarstwem, i na nie uzbierać się do wojny, że kilku jego obywateli; jak P. Brougham twierdzi, stało się ofiarą niesprawiedliwości? Byłoby to bardzo niedorzeczne i wygórowane żądanie. Obowiązkiem naszym jest, uwzględniając nasze stosunki ze wszystkimi wielkimi Europejskimi Mocarstwami jako *corpora imperii*, utrzymywać je podług powszechnych i obowiązujących zasad polityki, niewchodząc w scisty rozbiór nadużyć obcych Rządów, ani owych środków, które przy lepszej Konstytucyi i szczęśliwszych prawach, ganić i któremi brzydzić się możemy. Sądzę tymczasem, że P. Brougham o wielu szczegółach błędnie był uwiadomiony. Wiem o tem, że ze dwadzieścia osób należących do Medyolańskiego spisku, o których winie lub niewinności wyrokować nie myślę, przekonano o występki i po własnem ich zeznaniu skazano na śmierć; wiem nawet o tem, że Cesarz Austrii obdarzył łaską tych winowajców, co większa przeciwko zdaniu wielu Swoich Radców, którzy sądzili, że taką łaskawością zagrożony będzie byt Państwa. Co się zaś tyczy przez P. Broughama nadmienionego szczegółu względem postąpienia sobie z bliską krewną jednego z hersztów rokoszu,*) szczerze zapewnić mogę, że o tem nie nie słyszałem; ale gdy Rządowi Austriackiemu zarzucano nieprzyzwoitą surowość w zastosowaniu praw do wzmiankowanej okoliczności, w sumieniu moim przekonany jestem, że Mowa została w błędzie. Mówi w najszczypliwszych słowach o okrutnych środkach, których używa Rząd Austriacki, by wyłudzić na winnym własne wyznanie, jak gdyby nie wiedział o tem, że podług praw Austriackich nie może zapisać wyrok śmierci bez własnego wyznania winowajcy. Nam może to prawo zdać się być niedorzecznem, nam, którzy nie sądziemy, że własne wyznanie jest potrzebne, i owszem przyzwyczajeni jesteśmy tracić zbrodniów umiarkujących z zapewnieniem niewinności swojej; a jednak zaprzeczyć temu nie można, że owszem w ustawie powyższej przemawia duch ludzkości. Ja także ganię taką ustawę, bo własne wyznanie wymuszać potrzeba częstokroć niesłusznymi środkami, lub stać się nie potrzebne,

gdy dostatecznymi są inne dowody. Pomimo to, niesłuszne jest obwiniać Rząd o okrucieństwo, gdy ustawami kraj swego zmuszony wymagać wyznania od zbrodniów. Nie jest to moim zamiarem, ani sądzę się być powołanym bronić Austriackiego karnego prawodawstwa, a tém bardziej nie myślę rozbierać pojedynczych kryminalnych processów Państwa, z którem tylko polityczne mamy związki. Wszakże gdyby inne narody tak ostro nas sądziły jak P. Brougham Cesarza Austrii, ileż zarzutów nieczułości i barbarzyństwa możnaby nam uczynić, gdyby za to obwiniać nas chciało, czego w trzech ostatnich miesiącach, na nasze największe zgorzzenie byliśmy świadkami? Mniemam proces i stracenie w Hertford. Gdyby sobie tak z nami postępowali jak uczony Mowa z Cesarzem, coż powiedziano by o pochwałach, które wychodziły u nas publicznie na korzyść prekonanego, ale zatwierdzonego zabójcy niechcącego przyznać się do zbrodni? Byłoby to słusznoscią, gdyby ktoś użytkując z tego, poniżał nasz narodowy charakter? Podobałoby się to P. Broughamowi, gdyby tak sprawy w Hertford, jako część druga do obrazu kryminalnych processów w Medyolanie w iakiem obcem zgromadzeniu krytycznie był rozbiierany i gdyby ze sprawy tej wyprowadzono wniosek o sposobie myślenia Angielskiego narodu? A przecież wniosek ten miałby tę samą wartość co i zdanie P. Broughama o Austrii wyrzeczone.

(*Ciąg dalszy nastąpi.*)

Na posiedzeniu Izby Niższej d. 12. Lutego ubolewał P. Manning, że nie mógł być przytomny na posiedzeniu dnia wczorajszego, gdzie zrobiony był wniosek, ażeby przedłożyć Izbie spis w obiegu będących papierowych pieniędzy. Twierdził, że nikt tu nie ma prawa żądać, ażeby czynności banku publicznie ogłaszane były, równie, jak nie można nakazać kupcowi, ażeby książki swoje rachunkowe podawał Izbie. Sądzi z resztą, że wszystkich papierowych pieniędzy nie ma więcej w obiegu, jak za 20,000,000 funt. szterl.

P. Martin przedłożył bil w zamiarze rozciągnięcia opieki na wszystkie zwierzęta, które dawne prawo, co jest rzeczą szczeólniejszą, udziela tylko koniom, wołom i owcom. Pragnął osobliwie położyć tam okrucieństwu, których dopuszczają się częstokroć na psach i kotach. Tenże ogłosił oraz drugi bil tyżący się igrzysk niedzwiedzi i walk innych dzikich zwierząt. Minister Spraw Wewnętrznych oddał zupełną sprawiedliwość spo-

*) Ściąga się to do mylnej uwagi P. Broughama o podróży Hrabiny Confalonieri do Wiednia.

sobowi myślenia szanownego Członka. Gotów jest wspierać wniosek jego do prawa na korzyść wszystkich domowych zwierząt. Lecz znieść niektóre widowiska ludu, iakimi są igrzyska zwierząt, zdawało mu się rzeczą godną zwagi. »Stosownie byłoby, powiedział, że nim ludowi odebrane zostaną właściwe iemu rozrywki, ażeby wyższe stany same zrzekły się zabaw technicznych nie małym okrucieństwem. Wszakże cędzien ogniem i mieczem uzbrojeni ludzie ściągają niewinnych mieszkańców lasu.« Jestże — mówił Minister dalej — większą niełudzkością patrzeć się na psy szozniące niedzwiedzia, niżeli, gdy te same psy rozszarpną lisa? Cóż może być obrzydliwszego, iak rybołówstwo, gdzie zdrada łączy się z okrucieństwem? Wreszcie iako ostatni przykład, nie jestże mała zawsze na łańcuchu trzymana bardziéj politowania godną od niedzwiedzia, któremu jeszcze sprawa to bez wątpienia nieiaka radość, że z psem, swoim naturalnym nieprzyjacielem, potykać się może? Sądzę przeto, że nim walki zwierząt zniesione będą stanowiące rozrywkę niższych klas ludu, trzeba będzie wprzódy zakazać wszelkie rodzaje zabaw, których bogaci ludzie używają nieczyniąc sobie nawet zarzutu, że dopuszczają się okrucieństwa na niewinnych i spokojnych zwierzętach.«

Kanclerz Izby Skarbowéj żądał zezwolenia na Summę 33,663,000 funt. szter., ażeby niedwyzek papierów Izby Skarbowéj pozostał w korzyści. Na zapytanie Pana Hume, czyli te papierowe pieniądze przynosić będą te same prowiży, co i dawniéj, Minister wzbraniał się odpowiedzieć.

Odpowiedź Króla Jmci na adressy obu Izb jest co do słowa następująca:

»Dziękuję W Panom za te uszanowania pełne i przychylnością chnące adressy. — Sprawa Mi to naywiększą radość, że W Panowie zgadzacie się zupełnie z Moim sposobem myślenia. — Niezém tak bardzo nie zatrudnia się Moie serce, iak utrzymaniem imienia Angielskiego, iak pomnożeniem pomysłności i szczęścia Moiego Narodu.«

Liczą w Izbie Wyższéj 13 Lordów, z których każdy ma rocznego dochodu po 500,000 ZR. Miauowani przez Króla Arcybiskupi Kanterburyski i Yorkski, równie, iak ci 24 Angielskich Biskupów, którzy są Perami i duchownymi Lordami, iedynie z godności swoich pobierają rocznie 2,400,000 ZR. i zarządzają więcéj, iak 1,600 probostwami.

Uchwalono, ażeby Rząd Malty odłączyć od Rządu Wysp Jońskich złączony w osobie Sir Tomasz Maitlanda. Pierwszy obey-

mie Margrabia Hastings z pensyją 6,000 funt. szter., a drugi Sir Fryderyk Adam z pensyją 4,000 funt. szter.

Wyspy Jońskie.

Wiadomość o śmierci Lorda Kommissarza Wysp Jońskich, Sir Tomasz Maitland, który umarł w Malcie dnia 17go Stycznia postano do Korfu przez Kapitana Pechell na Angielskiéj fregacie Sybilla. Bandery wszystkich okrętów w porcie i w twierdzy były aż do półmasztu wystawione, a co minuta dawano z bateryy ognia, ogółem 65 wystrzałów, dla oznaczenia lat jego życia. — Senat uchwalił wyrokiem z d. 24. Stycznia, ażeby wszystkie Sądy zamknięte były na trzy dni, a wszelkie publiczne zabawy na dni sześć; ażeby w całym Jońskim kraju noszono przez miesiąc żałobę, a we wszystkich kościołach tego Państwa, ażeby odprawiane było trzydniowe uroczyste nabożenstwo.

Francya.

W Dzienniku Rozpraw z d. 17. Lutego czytamy, co następuje: »Zwracamy uwagę naszych czytelników na naynowszy wyrok Króla Hiszpańskiego, tyczący się wolnego handlu w Osadach Hiszpańskich. Odłącza ón sprawę korzyści handlowych od sprawy niepodległości Osad; zapewnia korzyści Narodom prowadzącym handel i utwarza, albo raczéj pozyskanie krajowi macierystemu liczone stronnictwo w Osadach; zapowiada powrót praktycznych i rozumnych wyobrażeń; toruje nareszcie drogę do licznych ulepszeń. Zasada, na któręj ustawa ta oparta jest obszerną i zgodną z oświeconą wieku naszego polityką: okrety sprzyjańzionych i sprzymierzonych Mocarstw przypuszczane będą do portów Osad Hiszpańskich, poddani tychże opłacać będą iednakowe myto przywoząc i wywoząc artykuły handlowe. Nadaremnie uczynić ktoś zechce uwagę, że Hiszpania na nic tu nie zezwala, kiedy nie rządzi Osadami. Ale mniéj zważaigo nawet, ile twierdzenie to jest niesłuszne, ponieważ Hiszpania posiada dotąd kilka dosyć ważnych Osad, a niektóre dalekie są ieszcze od tego, by zupełnie oderwane i urządzone zostały, ma Hiszpania i zawsze ieszcze prawo po sobie, a kto ma prawo działania, nawet bez siły, ma iednak ogromną siłę bierną. Znaigo przesady wszystkich klas Hiszpanów o sposobie rządzenia ich Osadami, widząc, iak dłuugo Stany nad tém obradowały, chcąc »Zamorckie Królestwa« rządzić podług wyobrażeń Karola V. i Filipa II., zaledwo wierzyć można, ażeby wydano tak dla Hiszpanii dobroczynny wyrok. Teraz mamy przyoczyć spodziewania się wszystkiego, Hiszpania będąc iuż

na t \acute{e} m pomysln \acute{e} m stanowisku, mo \acute{z} e słu \acute{c} hać przetożeń tyozących się poiednania z i \acute{e} y Osadami, a po tylu zezwoleniach ma prawo być powszechnie chwalon \acute{a} . Otworzenie portów w obu Amerykach i wypach Hiszpańskich, iak stusznosc ka \acute{z} e, okr \acute{e} tom wszystkich Narodów, iest wielk \acute{a} i pami \acute{e} tn \acute{a} rewolucy \acute{a} w swiecie handlowym i kupieckim; iednym z najszcz \acute{e} sliwszych skutk \acute{o} w naszych przedsi \acute{e} wzi \acute{e} ć w Hiszpanii; iest to wypadek, za kt $\acute{o$ ry R \acute{z} adowi nie mo \acute{z} na zadosy \acute{e} odzielić pochwał! Postanowienie to Hiszpanii chwala \acute{a} t \acute{e} m bardziej wszysoy r $\acute{o$ żnych zda \acute{n} i interess \acute{o} w ludzie, ile \acute{z} e Francya niczego wył \acute{a} cznie nie \acute{z} adaj \acute{e} ć dla siebie była tylko uwa \acute{z} n \acute{a} na korzyść Hiszpanii, a nawet tak wspaniałomysl \acute{n} \acute{a} i skromn \acute{a} , \acute{z} e tyle tylko, co inne Narody s \acute{a} dzi mieć prawa do czerpania bogactwa z tych nowych \acute{z} r $\acute{o$ d \acute{e} ł.

Monitor z d. 6. Lutego w drugim artykule o oczniach Kollegium Ludwika XIV. tym sposobem obja \acute{s} nia cały ich zamiar: »Przygotowania poczynione przez nich, a kt $\acute{o$ re odkryte zostały, przei \acute{e} te listy i mowy ich wiadome teraz publicznie, przekonywały nas ponieka \acute{d} , \acute{z} e ci m \acute{o} odzi barzliwcy karygodne mieli zamysły. Tymczasem wolemy racz \acute{e} y utrzymywa \acute{o} ć, \acute{z} e to wszystko zmierz \acute{e} ło ku temu, by zmusić Prowizora do zrzeczenia się tego ur \acute{e} du, kt $\acute{o$ ry z zupełni \acute{e} m oddaniem się był przyjął.

Szwecyia i Norwegia.

W Chrystyanii zagai \acute{o} ny został d. 9go Lutego Seym Norwegski (*Storting*), a Wielkor \acute{z} adca Państwa, Hrabia Sandels miał imieniem Kr $\acute{o$ la wst \acute{e} p \acute{n} ą Mow \acute{e} .

Niemcy.

Na czwartem posiedzeniu Zwi \acute{a} zku Niemieckiego odprawion \acute{e} m d. 5go Lutego doni \acute{o} st przyduigcy Poseł, Baron Münch-Bellinghausen, \acute{z} e Redakcyia Frankfurckiego Niemieckiego Dziennika upraszała o udzielenie i \acute{e} y protok \acute{o} ł \acute{o} w posiedze \acute{n} Zwi \acute{a} zku. Inni zaś Redaktorowie, kt $\acute{o$ rym od dawna in \acute{z} dos \acute{e} łane były te protok \acute{o} ły, upraszali o pr \acute{e} dsze wydawanie tych \acute{z} e, a \acute{z} eby przynajmniej dnia 3go po rozdaniu tych protok \acute{o} ł \acute{o} w między poselstwa mogli je dostawać. Po obradowaniu nad tym przedmiotem zgodziły się poselstwa na nast \acute{e} pni \acute{a} c \acute{a} uchwał \acute{e} , kt $\acute{o$ r \acute{a} co do treści umieszczamy: 1.)

Redakcyia Niemieckiego Frankfurckiego Dziennika odbierać będzie ieden exemplarz drukowanego protok \acute{o} łu posiedze \acute{n} . 2.) Wolno iest Redakcyiom Gazet tutejszych umieszczac \acute{e} te protok \acute{o} ły zaraz dnia 3go po rozdaniu tych \acute{z} e między poselstwa. 3.) Dostoyne R \acute{z} ady Niemieckiego Zwi \acute{a} zku mo \acute{g} ą podług własnego upodobania dos \acute{e} łac \acute{e} protok \acute{o} ły posiedze \acute{n} Redakcyiom Gazet w ich Państwach wychodz \acute{a} cych. 4.) Redaktorom Gazet wyobodz \acute{a} cych w Państwach Niemieckiego Zwi \acute{a} zku nie wi \acute{e} co \acute{e} y umieszczac \acute{e} nie wolno o Niemieckim Zwi \acute{a} zku iak tylko to, co w udzielonych im drukowanych znaydu \acute{e} się protok \acute{o} łach.

Prusy

Naynowsze Gazety Berlińskie umieściły wiadom \acute{o} ść o śmierci Kr: Jenerala piechoty Hr: Tauentzien z Wittenburga, Jenerala dowodz \acute{a} cego trzecim oddziałem woyska, naczelnika 20go pułku piechoty i t. d., kt $\acute{o$ ry umarł d. 20. Lutego po kilkowieści \acute{e} czn \acute{e} y chorobie w 64ty \acute{m} roku swojego \acute{z} ycia.

Rossyia.

— Z Petersburga d. 19. Stycznia v. s. — Cesarz Jm \acute{c} wydał nast \acute{e} pni \acute{a} c \acute{y} własnor \acute{e} czny reskrypt do JW. Hra. A. A. Arakoz \acute{e} je \acute{w} a:

»Hrabio Alexy Andrzeiewiczuk!

»Przekonawszy się z doświadczenia o post \acute{e} pach kształcenia się dzieci \acute{z} ołnierskich w osadach woyskowych, Uzna \acute{e} ć za naypo \acute{z} yteczniejsz \acute{a} , wszystkich kantonistów woyskowych, licz \acute{a} cych się w oddziałach sierot woyskowych, wyi \acute{a} wszy zupełnie z pod wiedzy g $\acute{l$ ównego sztabu Moiego, poddać bezpośrednio zwierzchności Wasz \acute{e} y. Srodek ten uważam za naylepi \acute{e} y odpowiadaj \acute{a} c \acute{y} celowi i przeznaczeniu osad woyskowych, kt $\acute{o$ re mają stanowić we wszystkich wzgl \acute{e} dach osnowę kształcenia w \acute{o} ysk. Pewny iestem, iż Wy, podług doświadczonej pieczoł \acute{o} witości Wasz \acute{e} y o dobro Państwa, usprawiedliwicie zupełnie ten nowy dow \acute{o} d Moiego w Wasz \acute{e} zaufania, przez roztropne Wasze rozporządzenia i nie tylko udoskonalicie początkowe n \acute{a} kształcenie wychowanc \acute{o} w, zgodnie z początkow \acute{e} m ich przeznaczeniem, ale te \acute{z} w szczególności i stan ich, iak w oddziałach, tak i przed weysoiem do nich. Zosta \acute{e} i t. d.
(podp.) »Alexander.«

Sławny skrzypek za naszych czasów, Jakob Ferreol Mazas, Członek Honscrwatorium Paryzkiego, siechał do Lwo \acute{w} a i zamysła wyprawić d. 17. b. m. Koncert, na kt $\acute{o$ rym słyseć się da ze sztuki swego utworu.

(Do tego Numeru Gazety iest Rozmaitości Nmer X. dołączony.)